

Sygn. akt II AKa 163/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 czerwca 2013 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Krameris (spr.)
Sędziowie:	SSA Ryszard Ponikowski SSO del. SA Piotr Kaczmarek
Protokolant:	Anna Turek

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej del. Prok. Apel. Grażyny Nowickiej

po rozpoznaniu w dniu 12 czerwca 2013 roku

sprawy **R. O.**

o zadośćuczynienie i odszkodowanie za niesłuszne pozbawienie wolności

z powodu apelacji wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z dnia 21 stycznia 2013 r. sygn. akt III Ko 49/12

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy R. O. z tytułu zadośćuczynienia ponad kwotę 15 000 zł zasądzoną w toku dotychczasowego postępowania w sprawie, dodatkowo 10 000 (dziesięć tysięcy) zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku;

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy R. O. 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w obu postępowaniach odwoławczych;

IV. stwierdza, że koszty sądowe za postępowanie odwoławcze ponosi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

R. O. złożył wniosek o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa kwoty 1.647.181,62 zł tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od daty uprawomocnienia się postanowienia Prokuratury Apelacyjnej we Wrocławiu o umorzeniu śledztwa z dnia 31 grudnia 2010 roku w związku z niewątpliwie niesłusznym tymczasowym aresztowaniem. Wnioskodawca, powołując się na art. 632 pkt 2 k.p.k., wniósł również o zasądzenie od Skarbu Państwa

na jego rzecz zwrotu poniesionych przez niego kosztów obrony w postępowaniu przygotowawczym w kwocie 25.414,95 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 30 marca 2011 r., to jest od daty sporządzenia wniosku o zwrot kosztów.

Wyrokiem z 7 listopada 2011 r., sygn. akt: III Ko 103/11, Sąd Okręgowy we Wrocławiu:

I. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy R. O. kwotę 16.084,31 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku;

II. dalej idące żądania wnioskodawcy oddalił;

III. kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

W wyniku rozpoznania apelacji pełnomocnika wnioskodawcy, wyrokiem z dnia 15 lutego 2012 roku, sygn. akt II AKa 8/12, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu

I. uchylił zaskarżony wyrok w punkcie II części rozstrzygającej i w tym zakresie sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania;

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

W wyniku ponownego rozpoznania sprawy w przekazanym zakresie, wyrokiem z dnia 21 stycznia 2013 roku, sygn. akt III Ko 49/12, Sąd Okręgowy we Wrocławiu:

I. na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz R. O., ponad kwotę 16.084, 31 zł zasądzoną wyrokiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 7 listopada 2011 roku, sygn. akt III Ko 103/11, kwotę 7.500 zł tytułem zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami licząc od dnia uprawomocnienia się wyroku;

II. dalej idące żądanie oddalił;

III. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz R. O. kwotę 216 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

IV. kosztami procesu obciążył Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku co do pkt II i III wywiódł pełnomocnik wnioskodawcy i zarzucił:

I. na podstawie art. 427 § 2 k.p.k. i art. 438 pkt 1 k.p.k., iż zaskarżony wyrok w zaskarżonym zakresie został wydany z naruszeniem przepisów prawa materialnego tj. art. 552 § 1 i 4 k.p.k. w zw. z art. 445 § 1 i 2 k.c. w związku z oczywiście nietrafnym przyjęciem wysokości należnego wnioskodawcy od Skarbu Państwa zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie i zatrzymanie albowiem należne wnioskodawcy zadośćuczynienie winno wynosić łącznie co najmniej 100.000 zł, zważywszy na krzywdę wynikłą z niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania związaną z utratą wizerunku i zaufania niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej oraz pogorszenia stanu zdrowia w trakcie pobytu w Areszcie Śledczym i utrzymującym się złym stanem psychicznym wnioskodawcy po opuszczeniu Aresztu Śledczego,

II. na podstawie art. 427 § 2 k.p.k. i art. 438 pkt 1 k.p.k., że zaskarżony wyrok został wydany z obrazą przepisów prawa materialnego tj. art. 552 § 1 i 4 k.p.k. albowiem Sąd meriti orzekając o należnym wnioskodawcy od Skarbu Państwa odszkodowaniu za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie i zatrzymanie bezzasadnie uznał, że rzeczywiście poniesiona przez wnioskodawcę szkoda w postaci poniesionej straty i w postaci utraconych korzyści w związku z niewątpliwie niesłusznym tymczasowym aresztowaniem i zatrzymaniem wnioskodawcy dotyczy tylko kwoty utraconych dochodów w okresie stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania, w sytuacji gdy uwzględniona przez powinna być też szkoda, która po stronie wnioskodawcy wystąpiła także w okresie po opuszczeniu przez wnioskodawcę Aresztu Śledczego, a powstała w bezpośrednim następstwie niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania i zatrzymania wnioskodawcy;

III. na podstawie art. 427 § 2 k.p.k. i art. 438 pkt 2 k.p.k., że zaskarżony wyrok został wydany z obrażą przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie poprzez niezastosowanie przy rozstrzygnięciu kwestii należnego wnioskodawcy odszkodowania za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie i zatrzymanie art. 322 k.c. w zw. z art. 558 k.p.k. albowiem w sytuacji gdy ściśle udowodnienie wysokości żądania zasądzenia odszkodowania okazało się niemożliwe, a także w określonym zakresie nader utrudnione, Sąd Okręgowy winien zasądzić na rzecz wnioskodawcy odpowiednią sumę z tytułu odszkodowania według swojej oceny, popartej rozważeniem wszystkich okoliczności sprawy i doświadczeniem życiowym, która to kwota według wnioskodawcy winna wynosić co najmniej 1.138.633,31 zł.

IV. na podstawie art. 427 § 2 k.p.k. i art. 438 pkt 3 k.p.k., że zaskarżony wyrok został wydany w sytuacji dokonania błędnych ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, która miała wpływ na treść wydanego wyroku, a to:

a) ustaleniu, że nastąpiło znaczne złagodzenie skutków psychicznych wywołanych niewątpliwie niesłusznym tymczasowym aresztowaniem wnioskodawcy,

b) nieprawidłowości w ustaleniach wysokości oraz źródeł dochodów z działalności gospodarczej prowadzonej przez wnioskodawcę z udziałem jego żony D. O. w formie spółki cywilnej,

c) nieprawidłowości w ustaleniach wysokości utraconych dochodów z działalności gospodarczej prowadzonej przez wnioskodawcę i jego żonę D. O. w formie spółki cywilnej po bezprawnym pozbawieniu wolności wnioskodawcy w 2006 roku,

d) nieprawidłowości w ustaleniach dotyczących pogorszenia stanu zdrowia wnioskodawcy w czasie i po jego bezprawnym pozbawieniu wolności,

V. na podstawie art. 427 § 2 k.p.k. i art. 438 pkt 1 k.p.k., że zaskarżony wyrok został wydany z obrażą § 11 ust. 1 pkt 25, § 16, § 3 ust. 1 i § 2 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu z dnia 28 września 2002 r.

Na podstawie art. 427 § 1 k.p.k. oraz art. 437 § 1 i 2 k.p.k., pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o:

1. zmianę pkt I zaskarżonego wyroku i zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy R. O. dodatkowo:

a) kwoty 85.000 zł tytułem zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie i zatrzymanie ponad kwotę 16.084,31 zł zasądzoną wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 7 listopada 2011, sygn. akt III Ko 103/11 oraz kwotę 7.500 zł zasądzoną wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 21 stycznia 2013 r., sygn. akt III Ko 49/12,

b) kwoty 1.138.633,31 zł tytułem odszkodowania za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie ponad kwotę 16.084,31 zł zasądzoną wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 7 listopada 2011, sygn. akt III Ko 103/11 z tytułu odszkodowania i zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie,

2. zmianę pkt III zaskarżonego wyroku i zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy R. O. dodatkowo kwoty 1.800,00 z tytułu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu odwoławczym przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu w sprawie o sygn. akt II AKA 8/12 oraz przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu w sprawie III Ko 49/12,

3. zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy R. O. kwoty 720 zł z tytułu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu odwoławczym,

ewentualnie:

4. o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i o przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy R. O. zasługuje na częściowe uwzględnienie jedynie w odniesieniu do zarzutu dotyczącego kwestii wysokości zadośćuczynienia.

Wnioskodawca R. O. został zatrzymany w dniu 10 kwietnia 2006 roku. Postanowieniem z dnia 12 kwietnia 2006 roku (sygn. akt V sKp 251/06) Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia zastosował wobec niego środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na okres 3 miesięcy. Postanowieniem z dnia 23 maja 2006 roku (sygn. akt IV Kz 512/06), Sąd Okręgowy we Wrocławiu zmienił postanowienie Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia z dnia 12 kwietnia 2006 roku w ten sposób, że na mocy art. 257 § 2 k.p.k. zastrzegł, że stosowany wobec podejrzanego R. O. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania ulegnie zmianie z chwilą złożenia nie później niż do 29 maja 2006 roku kwoty 150.000 zł tytułem poręczenia majątkowego oraz w przypadku złożenia sumy poręczenia majątkowego, na mocy art. 275 § 1 k.p.k. oddać podejrzanego pod dozór Policji, nakładając na podejrzanego obowiązek zgłaszania się do właściwej z uwagi na miejsce zamieszkania jednostki Policji 3 razy w tygodniu w każdy poniedziałek, środę i piątek. Wobec uiszczenia wskazanej w postanowieniu kwoty poręczenia majątkowego, Prokurator Prokuratury Apelacyjnej we Wrocławiu uchylił zastosowany wobec R. O. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. W dniu 24 maja 2006 roku, wnioskodawca został zwolniony z aresztu śledczego. Postanowieniem z dnia 31 grudnia 2010 roku, sygn. akta V Ds. 5/09 Prokurator Prokuratury Apelacyjnej we Wrocławiu, na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k., umorzył postępowanie przygotowawcze, wobec stwierdzenia, że czyny R. O. nie zawierają znamion czynu zabronionego.

Z powyższego wynika, że zastosowane wobec wnioskodawcy tymczasowe aresztowanie w sprawie było niewątpliwie niesłuszne. Zgodnie z treścią art. 552 § 1 k.p.k., oskarżonemu, który w wyniku wznowienia postępowania lub kasacji został uniewinniony lub skazany na łagodniejszą karę, służy od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z wykonania względem niego w całości lub w części kary, której nie powinien być ponieść. Odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługują również w wypadku niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania lub zatrzymania (art. 552 § 4 k.p.k.).

Roszczenie o **odszkodowanie** jest roszczeniem o charakterze cywilnym i na tej podstawie oskarżonemu przysługuje odszkodowanie za szkodę materialną. Jak prawidłowo wskazał Sąd Okręgowy, warunkiem przyznania **odszkodowania** jest ustalenie związku przyczynowego między mającymi miejsce w przeszłości zdarzeniami, a dzisiejszym stanem faktycznym. W orzecznictwie przyjmuje się, że związek przyczynowy jest kategorią obiektywną i należy go pojmować, jako obiektywne powiązanie ze sobą zjawiska nazwanego "przyczyną" ze zjawiskiem określonym, jako "skutek". Ustawodawca wprowadzając w art. 361 § 1 k.c. dla potrzeb odpowiedzialności cywilnej ograniczenie odpowiedzialności tylko za normalne (typowe, występujące zazwyczaj) następstwa działania lub zaniechania, z których szkoda wynika, nie wprowadza pojęcia związku przyczynowego w rozumieniu prawnym, odmiennego od istniejącego w rzeczywistości. Ogranicza tylko odpowiedzialność do wskazanych w przepisie normalnych (adekwatnych) następstw. Istnienie związku przyczynowego, jako zjawiska obiektywnego determinowane jest określonymi okolicznościami faktycznymi konkretnej sprawy i dlatego istnienie związku przyczynowego rozpatruje się z punktu widzenia okoliczności faktycznych określonej sprawy. W pierwszej kolejności należy przy pomocy testu *conditio sine qua non* zbadać, czy pomiędzy określonymi elementami sytuacji faktycznej w ogóle zachodzi jakakolwiek obiektywna zależność, a zatem, czy badany skutek stanowi obiektywne następstwo zdarzenia, które wskazano, jako jego przyczynę. Jeśli odpowiedź jest negatywna, a zatem badany skutek nastąpiłby również mimo nieobecności tej "przyczyny", to wówczas należy przyjąć, że nie występuje żaden obiektywny związek przyczynowy i nie ma potrzeby dalszego badania, czy występuje związek przyczynowy "adekwatny" w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. (tak: Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z dnia 15 lutego 2008 roku, sygn. akt I CSK 359/07, LEX nr 371447).

Wnioskodawca R. O. od 1999 roku prowadził działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej. Wspólnikami spółki byli R. O. i D. O., żona wnioskodawcy. Z zeznań wnioskodawcy wynika, że D. O. w żaden sposób nie przyczyniała się do generowania zysków w powyższej działalności. Żona wnioskodawcy zajmowała się domem i trójką dzieci, za utrzymanie rodziny odpowiadał jedynie wnioskodawca. W świetle art. 867 § 1 k.c. zasadą w spółce cywilnej jest równy

udział wspólników w zyskach i stratach, bez względu na wartość i rodzaj wkładów. Prawo do udziału w zyskach spółki jest prawem majątkowym, przysługującym wspólnikowi z mocy prawa. Konkretyzuje się ono w postaci wierzytelności o wypłatę przypadającej na wspólnika części zysku, obliczonego i podzielonego zgodnie z zasadami określonymi w art. 868 k.c. Realizacja tego prawa zależy od wyników działalności spółki, a więc od tego, czy w ogóle zysk taki zostanie wypracowany. W tym między innymi wyraża się losowy charakter umowy spółki. Losowość znajduje też wyraz w uczestnictwie wspólników w stratach. Obowiązek uczestniczenia w stratach, obok odpowiedzialności za zobowiązania spółki, stanowi wyraz ryzyka gospodarczego, jakie ponoszą wspólnicy w ramach stosunku prawnego spółki. Obowiązek ten ciąży na wspólnikach z mocy prawa i polega na tym, że w razie rozwiązania spółki bądź wystąpienia z niej wspólnika w warunkach istnienia straty wartość jego udziału w majątku spółki ulega zmniejszeniu o przypadającą na niego stratę. Natomiast w pozostałych sytuacjach, gdy spółka, ponosząc stratę, istnieje nadal i kontynuuje działalność, wspólnik zobowiązany jest do pokrycia niedoboru w majątku spółki na zasadach określonych w umowie spółki. (tak: Kidyba Andrzej, komentarz do art. 867 k.c. w: Kidyba Andrzej (red.), Gawlik Zdzisław, Janiak Andrzej, Kopaczyńska-Pieczniak Katarzyna, Koziół Grzegorz, Niezbecka Elżbieta, Sokołowski Tomasz, Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania – część szczególna, LEX 2010)

Zarówno z regulacji dotyczących spółki cywilnej jak i zgromadzonych w sprawie materiałów wynika, że osiągniany przez spółkę dochód, przypadając wspólnikom po połowie. Oboje płacili z tego tytułu podatek (rozliczali się osobno) oraz uiszczali należne z tytułu dochodu składki na ubezpieczenie społeczne. Pomimo, że D. O. nie była wspólnikiem, który generował zysk spółki, nie można tracić z pola widzenia, że z pozycji wspólnika czerpała ona korzyści. W wyniku zastosowania wobec wnioskodawcy niewątpliwie niesłusznego zatrzymania i tymczasowego aresztowania co skutkowało brakiem możliwości wykonywania przez niego w tym okresie płatnych zleceń, spółka (...), Pośrednictwa i (...), D. O. niewątpliwie poniosła szkodę. Powyższą okoliczność uwzględnił też Sąd Okręgowy. Wyliczając wysokość tej szkody, Sąd uwzględnił dochód jaki wspólnicy spółki osiągnęli w pierwszym kwartale 2006 roku, przeliczył go na wysokość miesięcznego dochodu i zgodnie z powołanymi powyżej zasadami, podzielił go na obu wspólników. Oznacza to, że wnioskodawcy została wyrównana szkoda, jaką poniósł w związku z przymusową, a niesłuszną izolacją. Zasądzenie na jego rzecz całości wynagrodzenia jakie wypracowałaby spółka gdyby R. O. nie został tymczasowo aresztowany, o co wnosił jego pełnomocnik, oznaczałoby przyznanie odszkodowania także na rzecz D. O., a nie jest ona osobą uprawnioną do dochodzenia takiej rekompensaty na gruncie art. 552 k.p.k. Wyliczone w ten sposób odszkodowanie jest prawidłowe i odpowiada szkodzie jaką poniósł wnioskodawca.

Konieczności zasądzenia odszkodowania nie można natomiast wiązać ze sprzedażą należącego do spółki samochodu. W pierwszej kolejności zważyć należy, że wnioskodawca nie przedstawił dowodów świadczących o dokonaniu takiej transakcji oraz jej wysokości, a jedynie twierdził, że do niej doszło. Przyjmując jednak twierdzenie R. O. za wiarygodne, nie można tracić z pola widzenia okoliczności, że istotnie, w sytuacji sprzedaży samochodu należącego do spółki, traci ona rzecz ruchomą, ale jednocześnie dochód z tej sprzedaży zasila pulę jej dochodów. Fakt, że spółka osiągnęła w związku z tą sprzedażą dochód jednoznacznie wskazuje, że w tym zakresie nie poniosła ona szkody.

Sąd Okręgowy zasadnie uznał, że nie było także podstaw do uwzględnienia kolejnych żądań wnioskodawcy dotyczących wypłaty odszkodowania za – jego zdaniem – dalsze szkody wyrządzone niewątpliwie niesłusznym tymczasowym aresztowaniem.

Niezasadne było bowiem żądanie wypłaty odszkodowania z utracone korzyści w postaci zmniejszenia dochodów osiągniętych przez spółkę (...), Pośrednictwa i (...), D. O. po opuszczeniu przez wnioskodawcę aresztu śledczego. O ile oczywistym jest, że w okresie izolacji wnioskodawca nie był w stanie podejmować jakichkolwiek działań zawodowych, to sytuacja ta uległa zmianie kiedy odzyskał wolność. Jak wynika z pisma złożonego przez R. O. w dniu 14 września 2011 roku (k. 490-491) i co potwierdzają przedłożone przez niego roczne zeznania podatkowe, w 2006 roku (kiedy nastąpiło niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie) jego firma osiągnęła dochód porównywalny z tym osiągniętym w roku 2005, dochody osiągnięte w 2007 roku nieznacznie różniły się od tych osiągniętych w roku poprzednim. Dochody spółki znacznie obniżyły się dopiero w roku 2008. Powyższe oznacza, co potwierdził w powołanym piśmie sam wnioskodawca, że po opuszczeniu przez niego aresztu śledczego, jego firma nadal funkcjonowała na porównywalnym poziomie i nadal realizowała prace wynikające z uprzednio zawartych umów.

Zlecenia wykonane w miesiącach maj-grudzień 2006 stanowiły 16,7 % przychodów rocznych, a w 2007 roku – 27,4 % rocznego przychodu. Zarówno w 2006 jak i w 2007 roku udało się pozyskać nowe zlecenia (w 2007 roku stanowiły one 26 % dochodu rocznego). W 2008 roku wnioskodawca podjął próby zmiany profilu firmy, co nie przyniosło oczekiwanych rezultatów finansowych, a w sierpniu tego roku firma została zlikwidowana. Z powyższego zestawienia wynika, że nie ma jakichkolwiek podstaw, aby przyjąć, że wnioskodawca poniósł dodatkową szkodę w postaci utraty zarobku związaną bezpośrednio z niewątpliwie niesłusznym tymczasowym aresztowaniem. Jak zasadnie wskazał Sąd Apelacyjny w Szczecinie: „przewidywane utracone korzyści muszą mieć ścisły związek z faktem wykonania izolacyjnego środka zapobiegawczego” (wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 17 stycznia 2013 r., II AKa 244/12, LEX nr 1259765).

Za szkodę spowodowaną zatrzymaniem i tymczasowym aresztowaniem nie można też uznać okoliczności, że w trakcie izolacji wnioskodawca nie zainwestował w zakup akcji na giełdzie, co następnie miałyby mu przynieść wskazywany przez niego dochód. Przedstawione na użytek niniejszego postępowania hipotetyczne zarobki jakie miał osiągnąć wnioskodawca, są o tyle niemiarodajne, iż zostały one sporządzone w dość znacznej odległości czasowej i w momencie kiedy wiadomo już było, że zakup powołanych akcji okazał się korzystny. Aktualnie, trudno zweryfikować czy w okresie kiedy stosowano wobec R. O. przymusową izolację faktycznie zainwestowałby swoje zasoby finansowe w opisywany dzisiaj sposób. Nie ulega też wątpliwości, że – biorąc pod uwagę niezbyt długi okres tymczasowego aresztowania – wnioskodawca mógł to zrobić po opuszczeniu aresztu, czego jednak nie uczynił.

Nie można też uznać, że wnioskodawca poniósł szkodę w wyniku uiszczenia przez żonę należnych składek na ubezpieczenie społeczne. Po pierwsze, pełnomocnik wnioskodawcy wskazał, że z tego tytułu wnioskodawca miał ponieść szkodę w wysokości 2.703,15 zł. Wysokość składek uiszczonych tytułem ubezpieczenia społecznego R. O. w miesiącach kwietniu i maju 2006 roku wyniosła 1.406,20 zł. Pozostała kwota dotyczyła składek D. O.. W drugiej kolejności zważyć należało, że nie ma jakichkolwiek podstaw aby przyjąć, że w wyniku uiszczenia składek, wnioskodawca poniósł jakąkolwiek szkodę. Jak zasadnie podkreślił to Sąd Okręgowy, opłacone składki powiększyły stan jego indywidualnego konta emerytalnego, a w przyszłości będzie on beneficjentem tych składek. Ponadto, uiszczanie składek jest obowiązkiem podatnika. Niezrozumiałe jest więc traktowanie wypełniania tego obowiązku jako uszczerbku majątkowego, a już tym bardziej że miał on wynikać z zastosowania wobec wnioskodawcy środka izolacyjnego.

Za szkodę wywołaną niewątpliwie niesłusznym tymczasowym aresztowaniem nie można też uznać niewykonania elewacji na budynku domu, którego budowę R. O. prowadził w 2006 roku. Zasadnie podniósł Sąd Okręgowy, że budzi wątpliwości okoliczność, że wobec faktu, iż wykonanie elewacji budynku było sprawą tak pilną, kwestia ta nie została dopilnowana przez żonę wnioskodawcy, ani jego samego po opuszczeniu aresztu śledczego. Jest to niezrozumiałe tym bardziej, że prace te były wykonywane przez profesjonalną ekipę więc nie wymagały bezpośredniego i osobistego zaangażowania zainteresowanych. Istniała więc możliwość ukończenia wskazanych prac wykończeniowych, zarówno w momencie trwania tymczasowego aresztowania jak i po jego zakończeniu w dniu 24 maja 2006 roku, tym bardziej, że był to bardzo sprzyjający okres do wykonywania takich czynności. Uwzględniając natomiast wysokość dochodów osiąganych przez wnioskodawcę jako współnika spółki (...), wydaje się, że kwestie finansowe nie powinny być barierą dla wykonania tak niezbędnej części prac budowlanych. Nie sposób więc stwierdzić jakiegokolwiek związku przyczynowego pomiędzy wstrzymaniem tych prac, a przymusową izolacją R. O..

Za bezpośredni wynik zastosowania wobec wnioskodawcy niewątpliwie niesłusznego zatrzymania i tymczasowego aresztowania nie można również uznać konieczności poniesienia przez niego wydatków na spłatę kredytów wraz z odsetkami, likwidacji polis ubezpieczeniowych oraz pożyczki od rodziców. Uzyskane z tych źródeł pieniądze zostały wyłożone na poręczenie majątkowe orzeczone postanowieniem z dnia 24 maja 2006 roku, wynagrodzenie adwokata, a także na utrzymanie rodziny wnioskodawcy. Sąd Okręgowy zasadnie podniósł, że zaciągnięcie kredytu miało miejsce w styczniu 2007 roku, a likwidacja polis w marcu 2008 roku. Trudno więc mówić o jakimś bezpośrednim powiązaniu czasowym z tymczasowym aresztowaniem, które zakończyło się w dniu 24 maja 2006 roku. Ponadto, uzyskane w ten sposób środki zostały przeznaczone na opłacenie środka zapobiegawczego w postaci poręczenia majątkowego oraz ustanowienie obrońcy w sprawie. W orzecznictwie ugruntowany jest już pogląd, że „przepis art. 552 § 4 k.p.k. w

powiązaniu z art. 552 § 1 k.p.k. daje podstawę do wyrównania, w postępowaniu prowadzonym na podstawie przepisów rozdziału 58 k.p.k., tylko takiej szkody, która pozostawała w adekwatnym związku przyczynowym z tymczasowym aresztowaniem niesłusznie stosowanym wobec wnioskodawcy. Poza zakresem odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa w tym trybie pozostają natomiast ewentualne szkody nie wynikające z samego tymczasowego aresztowania, a związane np. z faktem prowadzenia postępowania karnego.” (tak: Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 10 stycznia 2013 r., II Aka 496/12, LEX nr 1254351). Trudno więc dopatrzeć się zasadności żądania zasądzenia od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy odszkodowania z tego tytułu.

Zważyć nadto należało, że Sąd Okręgowy w prawidłowy sposób ustalił stan faktyczny dotyczący zdrowia wnioskodawcy. Sąd uwzględnił, że w trakcie pobytu w warunkach izolacji u R. O. nasiliły się dolegliwości gastryczne związane z chorobą wrzodową. Jednocześnie, Sąd uwzględnił, że na chorobę tę wnioskodawca cierpiał od wielu lat, a nawet był w związku z tym operowany. Jak wynika z książki zdrowia osadzonego (załącznik do akt osobowych część A), w trakcie niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania, R. O. pozostawał pod stałą opieką lekarza i był na specjalnej diecie. Istotnie, jak wskazał pełnomocnik wnioskodawcy, zaraz po opuszczeniu aresztu śledczego, w związku z dolegliwościami żołądkowymi wnioskodawca przebywał na zwolnieniu lekarskim (historia zdrowia i choroby R. O. k. 128-131). Biorąc jednak pod uwagę, że na dolegliwości układu pokarmowego i wrzody żołądka wnioskodawca leczył się od wielu lat, nie sposób przyjąć, że choroba ta została wywołana przez 6-tygodniowe tymczasowe aresztowanie, ani że nastąpiło znaczne pogorszenie jego stanu zdrowia. Z tej też przyczyny trudno uznać przebywanie wnioskodawcy na zwolnieniu lekarskim po opuszczeniu aresztu śledczego, za bezpośredni wynik niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania. Nie budzi natomiast wątpliwości, że w wyniku przymusowej izolacji u wnioskodawcy wystąpiło pogorszenie stanu zdrowia psychicznego. Kwestia ta została rozważona przez Sąd I instancji w odniesieniu do zasadności żądania przez wnioskodawcę zasądzenia na jego rzecz zadośćuczynienia.

Uwzględniając wszelkie przywołane okoliczności, Sąd I instancji zasadnie uznał, że brak jest podstaw do zasądzenia większości wskazanych wyżej kwot. Bezpośrednim wynikiem zastosowania wobec wnioskodawcy R. O. niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania była jedynie szkoda w postaci utraty zarobku za okres izolacji i ta została już zasądzona. Pozostałe, wskazane przez pełnomocnika wnioskodawcy, uszczerbki w majątku wnioskodawcy nie pozostają w bezpośrednim związku przyczynowym z zastosowaniem wobec niego najsurowszego środka zapobiegawczego i jako takie nie stanowią szkody w rozumieniu przepisów rozdziału 58 k.p.k. Nie można więc podzielić twierdzenia pełnomocnika wnioskodawcy o obrazie prawa materialnego, a to art. 552 § 1 i 4 k.p.k. W przedmiotowej sprawie nie było także problemu z wyliczeniem kwoty należnego wnioskodawcy odszkodowania, nie było więc potrzeby stosowania art. 322 k.c., o co wnosił pełnomocnik wnioskodawcy.

Zadośćuczynienie za doznaną krzywdę to odszkodowanie za szkodę niematerialną wynikłą z wykonania kary, tymczasowego aresztowania, zatrzymania czy wykonywania środka zabezpieczającego, a stanowią ją negatywne przeżycia psychiczne wiążące się nie tylko z faktem pozbawienia wolności (izolacja więzienna, przebywanie z innymi osobami pozbawionymi wolności, dolegliwe warunki odbywania kary), ale np. również to, że osoba taka w okresie odbywania kary utraciła to, co nazywa się dobrym imieniem. Dla wykładni pojęcia „zadośćuczynienia” zastosowanie mają przepisy prawa cywilnego materialnego, zwłaszcza art. 445 § 1 i 2 k.c., z którego wynika, że zadośćuczynienie powinno być „odpowiednie”. Pojęcie „sumy odpowiedniej” użyte w art. 445 § 1 k.c. ma wprawdzie charakter nieo określony, niemniej jednak w judykaturze wskazane są kryteria, którymi należy kierować się przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. Zadośćuczynienie ma mieć charakter kompensacyjny, wobec czego jego wysokość nie może stanowić zapłaty symbolicznej, lecz musi przedstawiać jakąś ekonomicznie odczuwalną wartość. Z drugiej strony wysokość ta nie może być nadmierną w stosunku do doznanej krzywdy, ale musi być „odpowiednia” w tym znaczeniu, że powinna być – przy uwzględnieniu krzywd poszkodowanego – utrzymana w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa (tak: Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lipca 2007 r., sygn. akt II KK 321/06, Lex 299187 a także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 września 2000 roku, sygn. akt WA30/00).

Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń stanu faktycznego (m.in. nagłośnienie medialne sprawy, utrata dobrego imienia w środowisku zawodowym, rozłąkę z rodziną, pogorszenie stanu zdrowia psychicznego wnioskodawcy), ale w

nie dość dostatecznym stopniu uwzględnił rozmiar krzywdy, która została wyrządzona wnioskodawcy tymczasowym aresztowaniem.

Trwająca półtora miesiąca izolacja wywołała u R. O. przedłużoną reakcję depresyjną manifestującą się smutkiem, przygnębieniem, zaburzeniami snu i apetytu. U wnioskodawcy wystąpiła też niechęć do kontaktów z innymi ludźmi, poczucie niewydolności życiowej i bezsensu życia, wewnętrzne napięcie i rozdrażnienie. Jak stwierdziła biegła, dla polepszenia stanu zdrowia, wnioskodawca powinien poddać się terapii psychiatryczno-psychologicznej (k. 604-607 - opinia sądowo-psychiatryczna). Powyższe oznacza, że przymusowa izolacja w znaczny sposób rzutowała na życie wnioskodawcy i zdaniem Sądu Odwoławczego zadośćuczynienie za tak wyrządzoną mu krzywdę powinno być wyższe. Jednocześnie, stwierdzone u R. O. zaburzenia występowały w większym natężeniu bezpośrednio po uwolnieniu z aresztu, a obecnie po umorzeniu sprawy, uległy pewnemu złagodzeniu (k. 607).

Uwzględniając w większym stopniu wagę tych istotnych okoliczności, Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że zasądził na rzecz wnioskodawcy tytułem zadośćuczynienia dodatkowe 10.000 złotych. W sumie, na rzecz wnioskodawcy tytułem zadośćuczynienia została zasądzona kwota 25.000 złotych. Suma ta jest bliższa „odpowiedniej” – w rozumieniu art. 361 § 1 k.p.c. - rekompensacie za doznane przez wnioskodawcę krzywdy. Czyni ona zadość poczuciu sprawiedliwości i odpowiednio rekompensuje ona krzywdy powstałe w wyniku niewątpliwie niesłusznego zatrzymania i tymczasowego aresztowania.

W pozostałej części zaskarżony wyrok podlegał utrzymaniu w mocy bowiem apelacja pełnomocnika nie dostarczyła argumentów świadczących o konieczności jego zmiany.

Na rzecz wnioskodawcy R. O. zasądzono od Skarbu Państwa kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego. Wysokość tego wynagrodzenia została wyliczona w oparciu o treść § 14 ust. 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2002 r., Nr 163, poz. 1348). W niniejszej sprawie nie było podstaw do przyjęcia, że była ona tak skomplikowana i wymagała tak dużego nakładu pracy, że uzasadnione byłoby zwiększenie podstawowej stawki, o co wnosił pełnomocnik wnioskodawcy. Powyższa kwota (120 złotych) została zasądzona za oba postępowania odwoławcze (II AKa 8/12 i II AKa 163/12). Nie było natomiast podstaw do zasądzenia na rzecz wnioskodawcy wskazanej przez pełnomocnika kwoty z tytułu zastępstwa adwokackiego przed Sądem Okręgowym w sprawie III Ko 49/12. W wyroku z dnia 21 stycznia 2013 roku, który zapadł w tej sprawie, Sąd Okręgowy zasądził na rzecz R. O. kwotę 216 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego. Sąd I instancji uwzględnił poniesiony przez pełnomocnika nakład pracy, a także ilość rozpraw w sprawie. Z tego też względu, orzeczenie zawarte w pkt III zaskarżonego wyroku jest prawidłowe i nie wymagało jakiegokolwiek korekty.

Podstawę orzeczenia o obciążeniu Skarbu Państwa kosztami postępowania odwoławczego o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie stanowił przepis art. 554 § 2 k.p.k.